

Hästnas. 1700-tals-
gård vid Mälartvik. 700 m. strand. 15 ha åkermark och hagar.
Egendomen inhägnad med färsängsel. Post levereras på går-
den." Vi fick telefonnumret till ägaren, häradsövding Gustaf
Kamsay och jag ringde honom omedelbart och frågade om
gården redan var såld. Svaret blev ungfärd: "Nja, kanske, kan-
ske inte." Jag tillät mig då att säga: "Förlåt, men antingen är
den såld eller inte såld!" "Nä, naturligtvis, har ni rätt. Den är
inte såld." "Kan jag och min hustru komma och göra ett be-
sök?" frågade jag. Det gick bra och nästa dag körde vi upp vid
garageinfarten på Hästnas gård. Vi mötte där Gustaf Kamsay
och hans hustru Vera, som vi sedan med glädje träffade under
många år - de flyttade till en rättarbostad som låg nära gården
på andra sidan Hästnas-områdets genomfartsväg. Gården var
tidigare tre gånger större, men 1958-59 hade Gustaf avstyckat
två tredjedelar, som ligger bakom och ovanför gården, till ett
redan 1965 fullbyggt tomtområde med ett 70-tal fritidshus -
icke så få nyttjas numera året om. Av alla dessa sommargåster
och andra märker man på gården inte annat än att bilat då och
då hörs på väg från eller till vägbommen utanför våra marker.
Hästnas gård är alltså en frittfull plats och själva den faluröda
huvudbyggnaden (alla gårdens sju hus är rödfärgade) inbjuder
också till ro och harmoni. De harmoniska proportionerna i hu-
vudbyggnadens lilla "stortuga" är direkt fridsinbjudande.

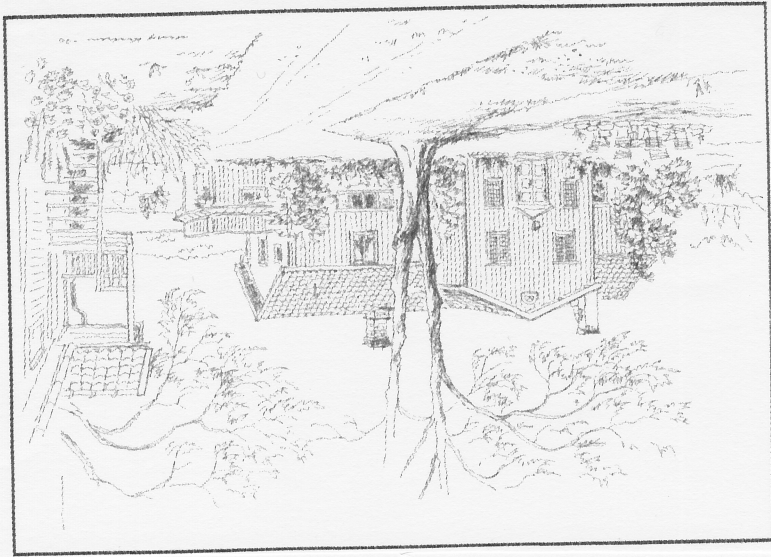
I denna satt nu häradsövding Kamsay och hans hustru
Vera, Veronica och jag, och bekantade oss med varandra. (En
parentes å propos "häradsövding": i Finland, varifrån Kamsays
1940 hade flyttat till Hästnas, används titulaturen - liksom ända
fram till cirka 20-talet i Sverige - ibland till en person med blott
och bart juris kandidat-examen. Ungfärd samma sorts "cleva-
tion" som man, när jag tog studenten 1945, utsattes för när
man tilltalades med titeln "kandidaten".) I Finland hade Gustaf
varit verksam som bankdirektör.

Vårt möte började litet trevande och formellt. Gustaf öpp-
nade med: "Herrskapet kommer ju från Enhörna, känner Ni
möjligen till en gård som heter Kalvsund?" "Ja, om vi gör - där
bor vår älskade David Eriksson!" svarade vi. Stor förvåning
och förtydning hos Kamsays och deras utrop: "Det är ju vår
älskade David Eriksson!" Vi visste att David någon dag i veck-
an brukade åka till sina barnbarnstrakter för att hjälpa till, men
vi visste inte var de låg. Det var alltså just till Kamsays han for! I

och med denna upptäckt hörde vi ihop, Ramsays och Ohmans, med bindemedlet David. Tala om tillfälligheter!

Ramsays ville helt enkelt att just vi skulle ha Hästnäs. Orsaken till att Gustaf vid vårt telefonsamtal hade svävat på målet var att han hade en spekulant, som ville ha gården, men deras förhandling hade gått i stå därför att vederbörande ville pruta det begärda priset, 450 000, med 25 000 kronor. Eftersom den annons vi sett var det tredje införandet, tänkte Gustaf först att han ändå kanske inte borde riskera att genom nya förhandlingar mista spekulanten ifråga, därav hans tvekan. Vi hade aldrig haft en tanke på att pruta – vi begrep så fort vi hade stigit över tröskeln till mangårdsbyggnaden att detta var vad vi långtat efter. Eftersom säljaren var villig att, till förmånlig ränta, långa ligger kvar med mer än halva köpeskillningen gjorde vi omgående upp med ett fast handslag och skulle träffas följande vecka för att ordna alla formalia. Samma dag ringde jag upp min svägers Claës, som just då var på läkarmöte nere i Lund. Jag frågade om familjen Högman ville lämna sitt Anderslund och flytta med. Där fanns ett hus för dem och han skulle, lovade jag, få bygga och båtplats – Claës hade alla år långtat efter möjligheter till sjöliv. Högmans flyttade med och finns där ännu – tyvärr utan Claës, som dog 2006.

Gustaf Ramsay berättade att den prutande spekulanten dagen efter var uppgörelse ringt, och när han fick höra att gården var såld sa han att han bjöd 475 000. När Gustaf upprepade att fastigheten var såld sa spekulanten att detta inte var juridiskt korrekt därför att ett fastighetsköp måste göras skriftligen. ”Nej”, sa Gustaf, ”mitt handslag gäller.”

Hästnäs gård tecknad av Harry Karlsson.

Hästmäs gård, ungefär fem km norr om Mariefred, blev alltså våt, vilket förverkligade en gammal dröm om en riktig lantgård – men utan ansvar för jordbruk, det utarrenderade vi. Av de 30 tunnland gården omfattar är omkring hälften åkerjord. Arrendator blev ingen mindre än David Eriksson. Samma dag som handelslaget ägde rum ringde jag också David – jag visste att han nyligen sagt upp sitt arrende på Kalvsund – och frågade om han ville flytta med till Hästmäs. Det fanns möjlighet att

göra en avstyckning på vilken han skulle kunna bygga sig en bostad. Snart stod på en tomt, just före infarten till gården, ett rejält hus och en garagebyggnad, allt skapat av den mycket hantverkskskicklige David med hjälp av hans bröder och vänner. Hästmäs är en av vår levnads finaste gåvor. Det ligger naturskönt med en Mälarvik nedanför mangårdsbyggnaden, bördiga åkrar emellan och därintill romantiskt lockande hagar och ängar. I en av de lummiga hagarna finns ett område med flerhundraåriga ekar som inget en känsla av både evighet och tidlöshet – för 400 år sedan hade ekarna visserligen varit mindre, men annars måste det ha sett precis likadant ut som idag. Denna oas ligger nedanför "glassgropen", förmodligen en fornborg. Att den benämnas "glassgrop" beror på en sägen eller skärna att, när Gustaf III var på Gripsholm, höll hovet glassen kall där bland de sägs påståttäckta isblock man under vintern sågat upp. Traditionen säger att efteråtten hämtades i ilfart till slottet.

Redan från början tog vi Hästmäs till oss rätt så intensivt. "Vi har ju färstängsel runt gården", sa Veronica en dag, "självklart ska vi undersöka om vi inte kan halla färten?" Vi talade med David, som måste ingå i och godkänna projektet. Han ställde frågorna upp eftersom färten håller hyfs på ovalkommen växtlighet i markerna, "men det får inte vara fär som skrikar och skuttar och hoppar över stängsel", underströk han. Veronica ringde Färrävelsförningen och fick veta dels att shropshire är en ras som motsvarade Davids krav, dels att på Stensättra gård, halvvägs mellan Södertälje och Mariefred, fanns en stor besättning sådana. Vi ringde ägaren, fru Carin Nilsson, för till Stensättra och bekantade oss med fem av hennes tackor plus en bage. De gick med på att byta miljö och snart stod de i Hästmäs färrhus.

Veronica skaffade böcker om får och fårskötsel, läste på och lärde sig av Carin N. Fårstängslet fick återigen liv och mening. Under veckorna såg David och hans hustru Sigrid till att djuren fick foder och vatten och under de – i början ibland förlängda – veckosluten kom Veronica ut och såg till våra nya vänner. Vid lamningsstuden bodde Veronica på gården även under veckan och det hände också att jag aktivt deltog i arbetet, t.ex. med att, när lamm började göra entre, hjälpa till med att klippa av deras små svansar – instruktionen på den tiden var att detta av hygieniska skäl borde göras. (Jag tror att detta numera inte är tillåtet.) En obehaglig syssla var det – uppenbart var att man gjorde det lilla livet illa. David – bonde av tradition och erfarenhet, dock inte expert på färavel – hade en kärvarare och mer pragmatisk syn på sådant. "Naturen har sin gång", sa han. Hur olika Veronica och han såg på problemen, eller snarare på att betrakta en del frågor som problem, kan illustreras av det tillfälle då ett lamm under tackans födelsescerbet inte kom ut som det borde ha gjort. David, som ändå var en snäll människa och djurvän, tyckte att ingenting var att göra – "sådant händer ibland" – men Veronica som hade läst färhandboken stack in sin hand i tackan och vände lammets så att det kunde komma ut. David blev mycket imponerad, men kanske han ändå menade att det var lite överambitiöst.

I forton är höll vi, eller snarare – äras den som äras bör – Veronica får, men stängslet behövdes ändå alltiframt: ända till och med 2010 hade våra grannar, Ramsays dotter Bette Hartzell och hennes man Claes, en fårflock – vartefter mins-kande – som fortsatte att i markerna hjälpa till med avbetning av sly och annat.

Med familjen Hartzell, som bodde året runt uppe på den högsta belägna tomtens i Hästnäsostrådet, hade vi kommit att få nära kontakt. Vår gård var Bettens barnbarnshem och genom olyckliga omständigheter kom hon att under en tid intimitet återknyta kontakten med det.

På grund av en i bastun kvarglömd handduk brann deras fina tvåplansvilla ned till grunden och under ett halvår bodde de i våningen ovanför vårt garage, vilket medförde daglig kontakt och många gemensamma måltider.

Att Hartzells, när vi upphörde med färavel, själva önskade hålla får på gården, hade vi givetvis inte något emot – fårsköck-en medförde att gården på ett påtagligt sätt verkade levande och bebodd, och Bette och Claes, vilka båda hade "gröna fingrar", såg oombeddade till att blommor och blad inte förvildades. Och var vi en helg förhindrade att fara ut till gården tog Bette hand om de blommor som behövde vattnas.

År 2011 flyttade Hartzells till Nyköping – den branta back-en upp till deras hus på höjden blev vintertid i längden alltför jobbig att hantera – och vi saknar samvaron.

Genom Britt Schöllin fick vi en för oss betikande kontakt med ett par författare. Först Ole Söderström och hans hustru Anne-Marie som hyrde en flygel på Herresta ett par mil från Mariestad – under många somrar skulle vi ganska regelbundet ses hos dem i deras välkomnande hus i Gryts skärgård – därefter Ulla Trenter, tidigare gift med deckarförfattaren och Stockholmssskildraren Stieg Trenter. Hon har själv tagit upp och fortsatt att använda deckarskrivarpenen.

Ändå vill jag starkt poängtera att – fränsett de nämnda författarna – detta med bekantskaper via Hästnäs är i sammanhanget marginellt, och till och med innefattar en tendens mot en baksida. Lockelsen och vår längtan dit är, som redan nämnts, den Tystnad och Frid som råder där. Vad som tydligast ctsats in i mitt innersta är de arla stilla morgnarna när vattnet nere i vår lilla Mälartvik ligger blankt i vilande väntan – på vinden, på gryningens danslekare, som jag ser tråda en sakta böljande vals, kasta av sina lätta slöjor och i samma ögonblick bli osynliga i den klara luften. Tyst säger dagen "Välkommen!" och någon timma härskar en helande stillhet.

När detta skrivs, sommaren 2014, har vi bott på gården alla somrar sedan 1966 och – fränsett de tre senaste åren – även hertalet helger. Dygnen därute har varit en viktig del av vårt liv – gården har en själ som måste vårdas och de helger vi inte kan fara dit har vi känslan av att vi sviker den. En person som en solig vardag går in i Hästnäs storsuga/vardagstrum och som äger förmåga att uppfatta och uppskatta de små nyanserna i tillvarons rikedom kommer att förstå vad jag försöker beskriva. Samma gäller den som på vägen till gårdsplanen, strax innan man kommer fram, går några steg upp till vänster och in i en li-

ten eklund. På 1600-talet, kanske även tidigare, lag där enligt en gammal karta gårdens första mangårdsbyggnad. Husgrunden är kvar, en rofylld plats som i månader bjuder på ett överflöd av kantareller.

Den både bistra och vemodiga verkligheten är att det arbets- och bilreserävande Hästmäs ser ut att bli ett problem. Med stigande ålder och falnande krafter orkar vi inte under höst och vinter fara ut lika ofta som tidigare. De senaste årens vildsvinsplåga har gjort en liten rispa i idyllen och bl.a. förstört vårt generösa kantarellställe – och vi har blivit tvungna att omgärda hela trädgårdsdelen med elstängsel.

Vi börjar inse att Hästmäs, liksom allt i tillvaron, bara är till läns. Den oösliga svårigheten är att för Cecilia är Hästmäs *hemmet*, som hon längtar tillbaka till, lika starkt efter varje besök.

Dock, än så länge kan det hela fungera, mycket tack vare Lasse Eklund, hjortsökare på Gripsholms slott, som på sin fritid är beredd att, full av entusiasm, hjälpa oss med sådant vi själva inte längre klarar av. Lasse känner för gårdens, bl.a. därför att hans far en gång i tiden var dräng hos Gustaf Ramsay. I ungerfar femton år har vi nu haft glädjen av Lasses hjälp – han kom som en skänk från himlen när David, som tidigare såg till allt på gården, gick bort. Den trädgårdskunnige Lasse – nu drygt 60 – har med omsorg och förtärlighet klippt äppelträd och hackar, slagit gräs, sägat ned träd och tagit hand om alla de löv som Hästmäs många storvuxna askar strött omkring sig. Därtill är han en varm medmänsklig och ett glatt och upp-

muntrande sällskap.

Fotnot: Lars Eklund avled år 2020
67 år gammal

Anders R. Ohman avled år 2020
94 år gammal.

Anders R. Öhman

LIVBOK

